

Kort vejledning til lægdsruller.

En lægdsrulle er en fortegnelse over de mænd der kunne udskrives til militærtjeneste i hæren. Rullerne kan bruges til at følge mænds flytninger eller til at få oplyst ved hvilken enhed i militæret værnepligten blev aftjent.

Et lægd er et geografisk område, typisk svarende til et sogn eller fra 1843 en købstad. Lægderne inden for hvert amt eller udskrivningskreds har ikke navne, men er nummererede.

Hovedrullen

Hovedrullen er en fortegnelse over samtlige værnepligtige i et lægd et bestemt år.

Tilgangslisten

Tilgangslisten er en fortegnelse over de værnepligtige der er blevet optaget i rullen i et bestemt år, enten fordi de nåede den alder hvor de skulle optages i rullen eller fordi de flyttede til lægdet.

Omskrevne ruller

Alle tilgangslisten blev omskrevet efter 11 år. En omskrevet rulle indeholder oplysninger om de værnepligtige der har boet i lægdet i samtlige 11 år og som stadig er værnepligtige.

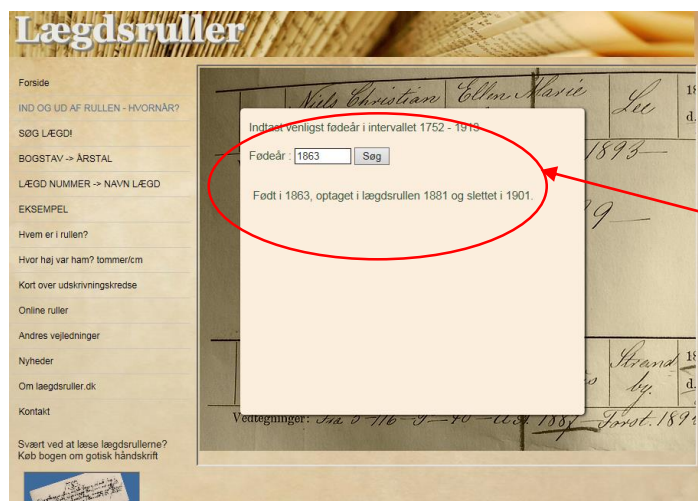
I lægdsrullerne kan du finde oplysninger om:

- Fødselstidspunkt
- Faderens navn (moderens navn, hvis personen er født uden for ægteskab)
- Fødested og opholdssted
- Højde
- Eventuelle legemlige skavanker
- Hvor værnepligten blev aftjent
- Eventuelt fritagelses- eller kassationsgrund
- Dødsår, hvis den værnepligtige døde inden sin sletning af lægdsrullen
- Militære straffe

Det skal du vide for at bruge lægdsruller

For at finde noget i en lægdsrulle skal du kende:

- Den værnepligtiges **navn**
- Den værnepligtiges **fødselsår/alder**
- **Opholdssted** (sogn eller købstad) på tidspunktet for optagelsen i lægdsrullen eller på et tidspunkt i løbet af værnepligtstiden.

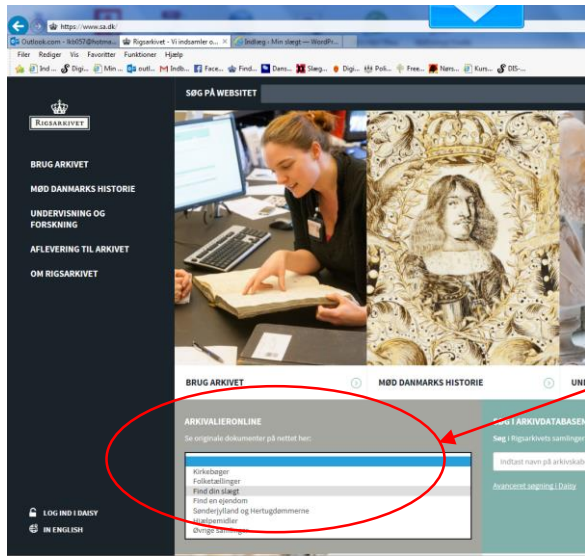

Start med at finde ud af hvornår manden er optaget i lægdsrullen. Det kan du gøre på Dis-Odenses side om lægdsruller:

<http://www.laegdsruller.dk/index.php/ind-og-ud-af-rullen-hvornar>

Skriv **fødeår** ind i feltet og tryk 'Søg'

Kort vejledning til lægdsruller.

Når du ved hvilket sogn han er i, når han bliver optaget i lægdsrullen, så skal du finde nummeret på lægdet, det gør du på www.sa.dk

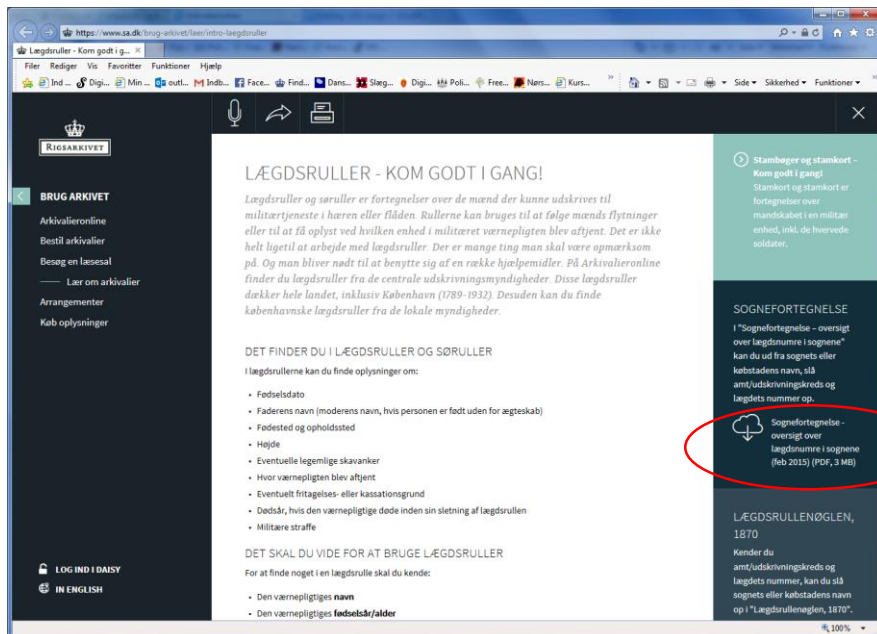
Under ARKIVALIERONLINE Vælg 'Find din slægt'

Kirkebøger fra oversøiske menigheder	Her finder du kirkebøger fra hele det danske område. Kirkebøger er præsternes protokoller over de kirkelige handlinger, de har foretaget. I kirkebøgerne kan du finde oplysninger om fødte (F), konfirmerede (K), trolovede, viiede (V) og døde (D). Der er også afgangslisten (A) over fraflyttede, og tilgangslisten (T) over tilflyttede i sognet. Endelig er der jævnførelsesregistre (J), som imidlertid sjældent fungerer som det register, det var tænkt som.
Kirkebøger fra Vestindien	Her finder du kirkebøger fra Dansk Vestindien. Kirkebøger er præsternes protokoller over de kirkelige handlinger, de har foretaget. I kirkebøgerne kan du finde oplysninger om fødte, konfirmerede, trolovede, viiede og døde. Læs her
Kirkebøger, Sønderjylland	Kirkebøger er præsternes protokoller over de kirkelige handlinger, de har foretaget. I kirkebøgerne kan du finde oplysninger om fødte, konfirmerede, trolovede, viiede og døde. Læs her
Landsarkiverne - Registraturer og andre hjælpemidler	Her kan du finde de arkivfortegnelser og andre hjælpemidler, som Landsarkiverne for Sjælland, Fyn, Nørrejylland og Sønderjylland har udgivet igennem tiden, dog med undtagelse af kommune- og privatarkiver (se evt. samlingerne for disse).
Lavsvasen - Registre og hjælpemidler	Her kan du finde navneregistre og andre hjælpemidler til for eksempelvis at finde dine forældre, hvis de har været mestre eller svende i et håndværkerlav.
Lægdsruller fra hele landet	Lægdsruller 1789-1931 fra hele landet med oplysning om værnepligtige mænd. Ført af de centrale myndigheder. Læs her
Lægdsruller fra København	Lægdsruller 1847-1921 fra København med oplysning om værnepligtige mænd. Ført af de lokale myndigheder. Læs her
Militære stambøger og personalefortegnelser	Oplysninger om menige og officerer i hær og flåde.
Mindeblade for faldne sønderjyder 1914-1918	Levnedsbeskrivelser for sønderjyder som faldt i 1. Verdenskrig.
Navneregistre	Her kan du finde en bred samling af registre og kartoteker, der kan hjælpe dig med at finde det du søger.

Scroll ned af siden og find 'Lægdsruller fra hele landet'

(Eller 'Lægdsruller fra København')

Klik på 'Læs her'

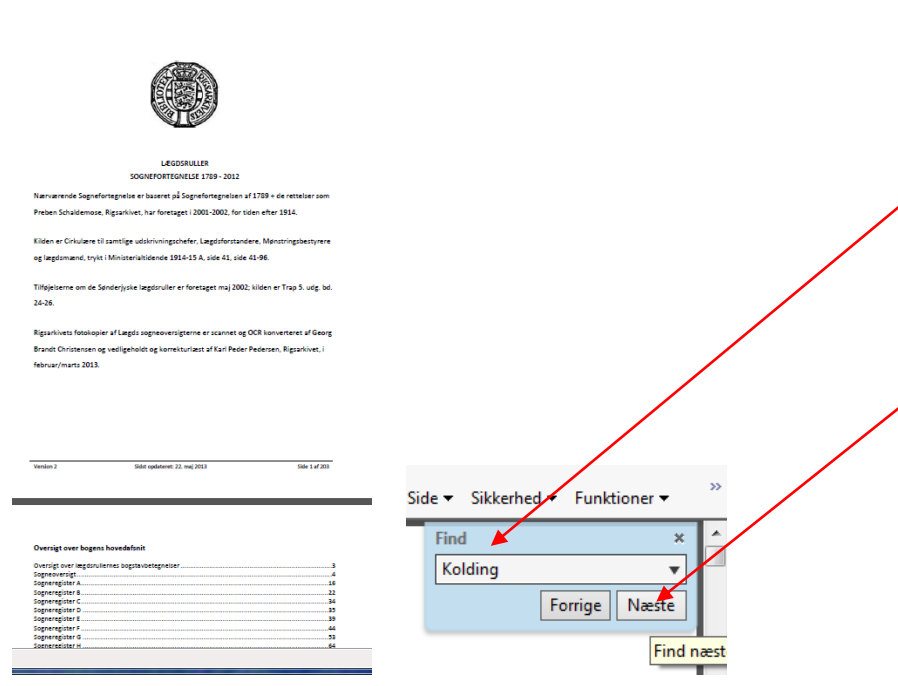

Eks. *Hans Peter Larsen* født 1863 i Seest sogn, boede i Kolding da han var 18 år. Når han er født i 1863 bliver han optaget i lægdsrullen i 1881 og slettet i 1901 (se også bilag 1)

Lægdet finder du i 'Sognefortegnelse'

Tryk på feltet og der åbner en pdf du kan søge i.

Kort vejledning til lægdsruller.

I vores eksempel leder vi efter sognet/købstaden Kolding.

Tryk **Ctrl+F** for at åbne søgefunktionen, og indtast f.eks. **Kolding**, tryk på 'Næste' og den finder det første sted hvor der står Kolding.

Eller du kan scrolle derned, for heldigvis er fortegnelsen opstillet alfabetisk.

Sogn	Lægd #			
Kolding købstad	1808-1842	Værnepligtige tilflyttere under Kolding landsogn		
	1802-1851	Søndrulleringsruller		
	1843-1850	1. jy. dist.	Vejle a.	101
	1851-1859	8. u. dist.	Vejle a.	101
	1860-1913	3. u. kreds		238
	1914-	4. u. kreds		438
Kolding landsogn	1799-1850	1. jy. dist.	Vejle a.	119
	1851-1859	8. u. dist.	Vejle a.	119
	1860-1913	3. u. kreds		237
	1914-	4. u. kreds		437
Kolind	1789-1793	2. iv. dist.	Kald a.	60

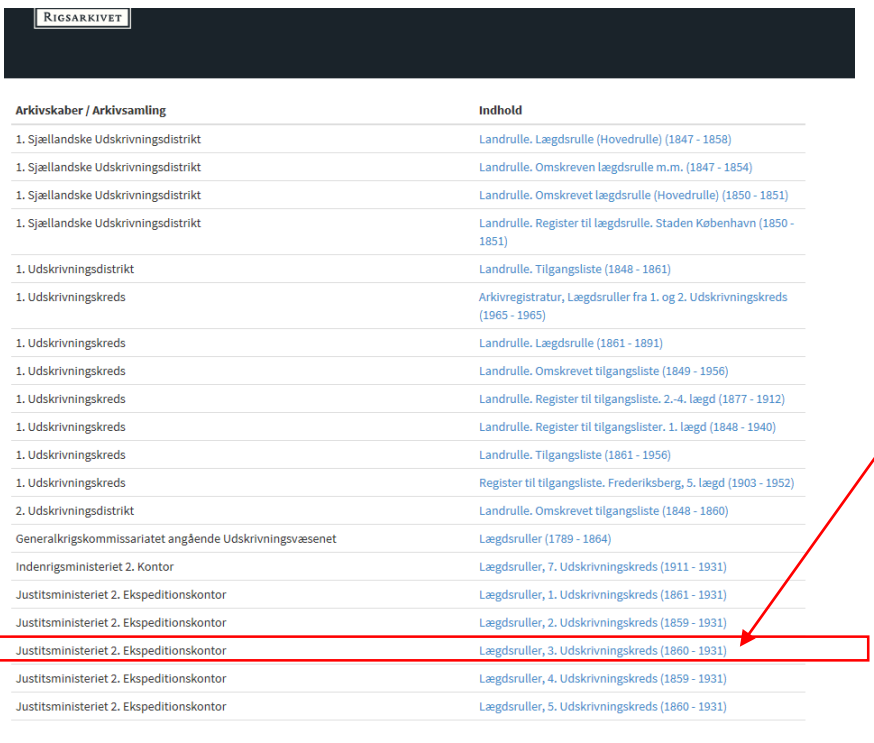
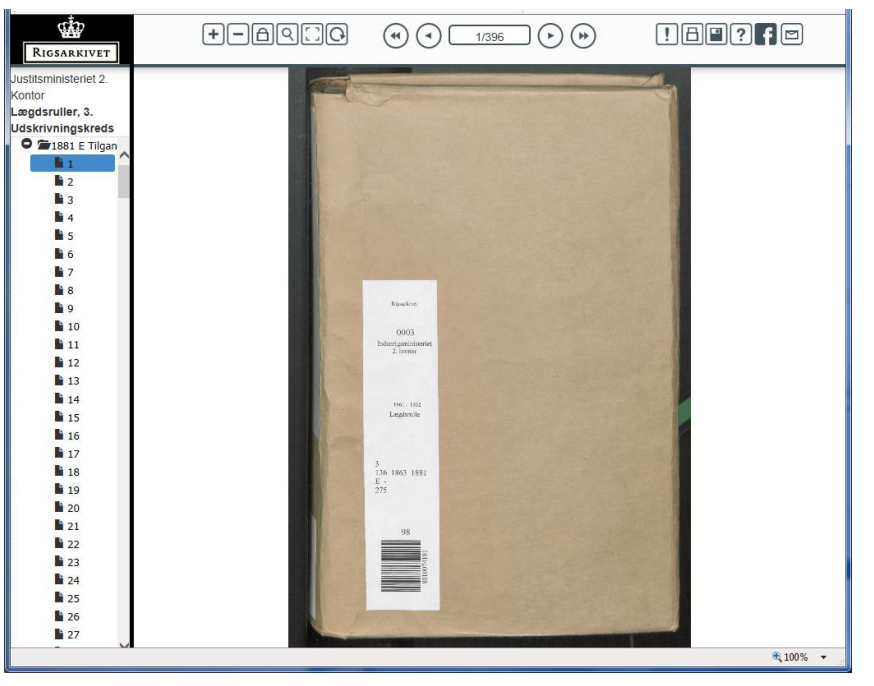
Kolding købstad i 1881 er 3. udskrivningskreds **Lægd nr.: 238**

Kirkebøger fra oversøiske menigheder	Her finder du kirkebøger fra hele det danske område. Kirkebøger er præster foretaget. I kirkebøgerne kan du finde oplysninger om fødte (F), konfirmeret afgangslister (A) over fraflyttede, og tilgangslister (T) over tilflyttede i sognet sjældent fungerer som det register, det var tænkt som.
Kirkebøger fra Vestindien	Her finder du kirkebøger fra Dansk Vestindien. Kirkebøger er præsternes prc kirkebøgerne kan du finde oplysninger om fødte, konfirmerede, trolovede, v
Kirkebøger, Sønderjylland	Kirkebøger er præstens protokoller over de kirkelige handlinger, de har fore fødte, konfirmerede, trolovede, viede og døde.
Landsarkiverne - Registraturer og andre hjælpemidler	Her kan du finde de arkivfortegnelser og andre hjælpemidler, som Landsark har udgivet igennem tiden, dog med undtagelse af kommune- og privatarkiv
Lavsvæsen - Registre og hjælpemidler	Her kan du finde navneregistre og andre hjælpemidler til for eksemplvis at svænde i et håndværkerlav.
Lægdsruller fra hele landet	Lægdsruller 1789-1931 fra hele landet med oplysning om værnepligtige mæ
Lægdsruller fra København	Lægdsruller 1847-1921 fra København med oplysning om værnepligtige mæ
Militære stambøger og personalefortegnelser	Oplysninger om menige og officerer i hær og flåde.
Mindeblade for faldne sønderjyder 1914-1918	Levnedsbeskrivelser for sønderjyder som faldt i 1. Verdenskrig.
Navnregistre	Her kan du finde en bred samling af registre og kartoteker, der kan hjælpe d
Næringsvæsen - Registre og hjælpemidler	Her kan du bl.a. finde registre til næringsstilladelser, så du kan finde dine forl
Personregistre, Sønderjylland	I personregistre finder du fødte 1874-1960 (inkl. klokkeslet for fødsel), vie

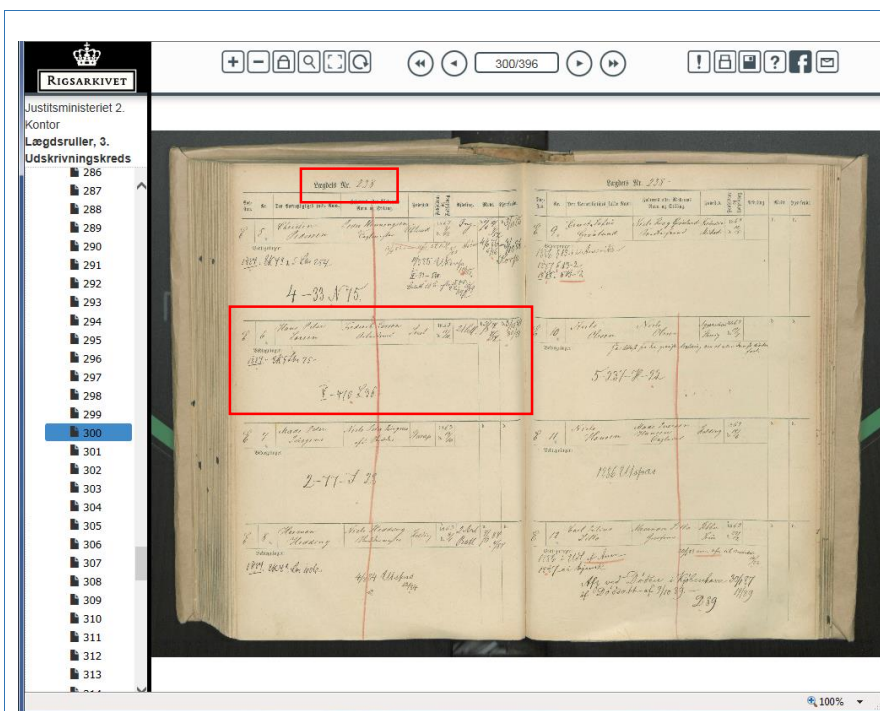
Nu skal vi finde den rigtige bog/rulle på sa.dk

Vi finder de skannede lægdsruller på Arkivalieronline, og vælger til vores eksempel: 'Lægdsruller fra hele landet'

Kort vejledning til lægdsruller.

 <p>RIGSARKIVET</p> <table border="1"><thead><tr><th>Arkivskaber / Arkivsamling</th><th>Indhold</th></tr></thead><tbody><tr><td>1. Sjællandske Udskrivningsdistrikt</td><td>Landrulle. Lægdsrulle (Hovedrulle) (1847 - 1850)</td></tr><tr><td>1. Sjællandske Udskrivningsdistrikt</td><td>Landrulle. Omskreven lægdsrulle m.m. (1847 - 1854)</td></tr><tr><td>1. Sjællandske Udskrivningsdistrikt</td><td>Landrulle. Omskrevet lægdsrulle (Hovedrulle) (1850 - 1851)</td></tr><tr><td>1. Sjællandske Udskrivningsdistrikt</td><td>Landrulle. Register til lægdsrulle. Staden København (1850 - 1851)</td></tr><tr><td>1. Udskrivningsdistrikt</td><td>Landrulle. Tilgangsliste (1848 - 1861)</td></tr><tr><td>1. Udskrivningskreds</td><td>Arkivregistratur, Lægdsruller fra 1. og 2. Udskrivningskreds (1965 - 1965)</td></tr><tr><td>1. Udskrivningskreds</td><td>Landrulle. Lægdsrulle (1861 - 1891)</td></tr><tr><td>1. Udskrivningskreds</td><td>Landrulle. Omskrevet tilgangsliste (1849 - 1956)</td></tr><tr><td>1. Udskrivningskreds</td><td>Landrulle. Register til tilgangsliste. 2.-4. lægd (1877 - 1912)</td></tr><tr><td>1. Udskrivningskreds</td><td>Landrulle. Register til tilgangsliste. 1. lægd (1848 - 1940)</td></tr><tr><td>1. Udskrivningskreds</td><td>Landrulle. Tilgangsliste (1861 - 1956)</td></tr><tr><td>1. Udskrivningskreds</td><td>Register til tilgangsliste. Frederiksberg, 5. lægd (1903 - 1952)</td></tr><tr><td>2. Udskrivningsdistrikt</td><td>Landrulle. Omskrevet tilgangsliste (1848 - 1860)</td></tr><tr><td>Generalkrigskommissariatet angående Udskrivningsvæsenet</td><td>Lægdsruller (1789 - 1864)</td></tr><tr><td>Indenrigsministeriet 2. Kontor</td><td>Lægdsruller, 7. Udskrivningskreds (1911 - 1931)</td></tr><tr><td>Justitsministeriet 2. Ekspeditionskontor</td><td>Lægdsruller, 1. Udskrivningskreds (1861 - 1931)</td></tr><tr><td>Justitsministeriet 2. Ekspeditionskontor</td><td>Lægdsruller, 2. Udskrivningskreds (1859 - 1931)</td></tr><tr><td>Justitsministeriet 2. Ekspeditionskontor</td><td>Lægdsruller, 3. Udskrivningskreds (1860 - 1931)</td></tr><tr><td>Justitsministeriet 2. Ekspeditionskontor</td><td>Lægdsruller, 4. Udskrivningskreds (1859 - 1931)</td></tr><tr><td>Justitsministeriet 2. Ekspeditionskontor</td><td>Lægdsruller, 5. Udskrivningskreds (1860 - 1931)</td></tr></tbody></table>	Arkivskaber / Arkivsamling	Indhold	1. Sjællandske Udskrivningsdistrikt	Landrulle. Lægdsrulle (Hovedrulle) (1847 - 1850)	1. Sjællandske Udskrivningsdistrikt	Landrulle. Omskreven lægdsrulle m.m. (1847 - 1854)	1. Sjællandske Udskrivningsdistrikt	Landrulle. Omskrevet lægdsrulle (Hovedrulle) (1850 - 1851)	1. Sjællandske Udskrivningsdistrikt	Landrulle. Register til lægdsrulle. Staden København (1850 - 1851)	1. Udskrivningsdistrikt	Landrulle. Tilgangsliste (1848 - 1861)	1. Udskrivningskreds	Arkivregistratur, Lægdsruller fra 1. og 2. Udskrivningskreds (1965 - 1965)	1. Udskrivningskreds	Landrulle. Lægdsrulle (1861 - 1891)	1. Udskrivningskreds	Landrulle. Omskrevet tilgangsliste (1849 - 1956)	1. Udskrivningskreds	Landrulle. Register til tilgangsliste. 2.-4. lægd (1877 - 1912)	1. Udskrivningskreds	Landrulle. Register til tilgangsliste. 1. lægd (1848 - 1940)	1. Udskrivningskreds	Landrulle. Tilgangsliste (1861 - 1956)	1. Udskrivningskreds	Register til tilgangsliste. Frederiksberg, 5. lægd (1903 - 1952)	2. Udskrivningsdistrikt	Landrulle. Omskrevet tilgangsliste (1848 - 1860)	Generalkrigskommissariatet angående Udskrivningsvæsenet	Lægdsruller (1789 - 1864)	Indenrigsministeriet 2. Kontor	Lægdsruller, 7. Udskrivningskreds (1911 - 1931)	Justitsministeriet 2. Ekspeditionskontor	Lægdsruller, 1. Udskrivningskreds (1861 - 1931)	Justitsministeriet 2. Ekspeditionskontor	Lægdsruller, 2. Udskrivningskreds (1859 - 1931)	Justitsministeriet 2. Ekspeditionskontor	Lægdsruller, 3. Udskrivningskreds (1860 - 1931)	Justitsministeriet 2. Ekspeditionskontor	Lægdsruller, 4. Udskrivningskreds (1859 - 1931)	Justitsministeriet 2. Ekspeditionskontor	Lægdsruller, 5. Udskrivningskreds (1860 - 1931)	<p>Vi trykker på 3. udskrivningskreds.</p>
Arkivskaber / Arkivsamling	Indhold																																										
1. Sjællandske Udskrivningsdistrikt	Landrulle. Lægdsrulle (Hovedrulle) (1847 - 1850)																																										
1. Sjællandske Udskrivningsdistrikt	Landrulle. Omskreven lægdsrulle m.m. (1847 - 1854)																																										
1. Sjællandske Udskrivningsdistrikt	Landrulle. Omskrevet lægdsrulle (Hovedrulle) (1850 - 1851)																																										
1. Sjællandske Udskrivningsdistrikt	Landrulle. Register til lægdsrulle. Staden København (1850 - 1851)																																										
1. Udskrivningsdistrikt	Landrulle. Tilgangsliste (1848 - 1861)																																										
1. Udskrivningskreds	Arkivregistratur, Lægdsruller fra 1. og 2. Udskrivningskreds (1965 - 1965)																																										
1. Udskrivningskreds	Landrulle. Lægdsrulle (1861 - 1891)																																										
1. Udskrivningskreds	Landrulle. Omskrevet tilgangsliste (1849 - 1956)																																										
1. Udskrivningskreds	Landrulle. Register til tilgangsliste. 2.-4. lægd (1877 - 1912)																																										
1. Udskrivningskreds	Landrulle. Register til tilgangsliste. 1. lægd (1848 - 1940)																																										
1. Udskrivningskreds	Landrulle. Tilgangsliste (1861 - 1956)																																										
1. Udskrivningskreds	Register til tilgangsliste. Frederiksberg, 5. lægd (1903 - 1952)																																										
2. Udskrivningsdistrikt	Landrulle. Omskrevet tilgangsliste (1848 - 1860)																																										
Generalkrigskommissariatet angående Udskrivningsvæsenet	Lægdsruller (1789 - 1864)																																										
Indenrigsministeriet 2. Kontor	Lægdsruller, 7. Udskrivningskreds (1911 - 1931)																																										
Justitsministeriet 2. Ekspeditionskontor	Lægdsruller, 1. Udskrivningskreds (1861 - 1931)																																										
Justitsministeriet 2. Ekspeditionskontor	Lægdsruller, 2. Udskrivningskreds (1859 - 1931)																																										
Justitsministeriet 2. Ekspeditionskontor	Lægdsruller, 3. Udskrivningskreds (1860 - 1931)																																										
Justitsministeriet 2. Ekspeditionskontor	Lægdsruller, 4. Udskrivningskreds (1859 - 1931)																																										
Justitsministeriet 2. Ekspeditionskontor	Lægdsruller, 5. Udskrivningskreds (1860 - 1931)																																										
<p>1881 E Omskrevet 1892 1 - 1881 E Omskrevet 1892 135</p> <p>1881 E Omskrevet 1892 136 - 1881 E Omskrevet 1892 275</p> <p>1881 E Tilgangsliste 1 - 1881 E Tilgangsliste 135</p> <p>1881 E Tilgangsliste 136 - 1881 E Tilgangsliste 275</p> <p>1882 F Omskrevet 1893 1 - 1882 F Omskrevet 1893 135</p> <p>1882 F Omskrevet 1893 136 - 1882 F Omskrevet 1893 275</p>	<p>Vi finder 1881 tilgangsliste for lægd nr. 238.</p> <p>Tilgangsliste gældende for Lægd 136-275</p>																																										
 <p>RIGSARKIVET</p> <p>Justitsministeriet 2. Kontor Lægdsruller, 3. Udskrivningskreds 1881 E Tilgangsliste</p> <p>1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27</p> <p>1/396</p> <p>100%</p> <p>Titel: 0003 Indenrigsministeriet 2. kontor</p> <p>196 - 192 Lægdsrulle</p> <p>3 136 1863 1881 E. 1 275</p> <p>98</p>	<p>Første billede af lægdsrullen.</p> <p>Og så er det bare at lede efter lægdet. 😊</p>																																										

Kort vejledning til lægdsruller.

På opslag 300 finder jeg lægd nr. 238 og Hans Peter Larsen.

Bogstav.	Nr.	Den Bernepligtiges fulde Navn.	Faderens eller Moderens Navn og Stilling.	Fødested.	Fødselsaar og Fødselsdag.	Afdeling.	Mødt.	Hjemsendt.
E	6	Hans Peter Larsen	Frederik Larsen Arbejdsmand	Seest	1863 15/ d. 11.	21 Btl.	d. 31/04 1884	d. 3/10 84 30/04
Betegninger: 1884 - EK 5 Lno 75. V - 470 L 36.								

Fra venstre mod højre:

Bogstav E = 1881 (se bilag 2)

Han har nr. 6 i rullen. - **Navn:** Hans Peter Larsen - **Hans far:** Frederik Larsen, Arbejdsmand.

Fødested er Seest. - **Født:** 1863 den 15. november

Afdeling: 21 Btl (=bataljon) - **Mødt:** 31. marts 1884 - **Hjemsendt** 3. oktober 1884

4/84 og 30/84 ved jeg ikke hvad betyder.

Under Anmærkninger:

1884 EK 5 LNo 75

EK 5= Infanteriet (fodfolket) – **Lno 75**=Lodtrækningsnummer.

V – 470 L 36 =Betyder at han er flyttet til et andet lægd.

V = udskrivningskreds 5

470 = lægdets nummer

L = årstal – 1887

36 = løbenummer

Kort vejledning til lægdsruller.

Nu kan vi lede efter ham det nye sted. ☺

Der er mange flere hjælpemidler på www.sa.dk – bla. flere praktiske eksempler på brugen af lægdsruller:

<https://www.sa.dk/brug-arkivet/laer/intro-laegdsruller>

Forklaring på forkortelser brugt i lægdsruller kan du finde her:

<https://www.sa.dk/wp-content/uploads/2014/10/Laegdsruller-forkortelser.pdf>

Dis-Odenses hjemmeside om lægdsruller:

<http://www.laegdsruller.dk/>

Denne vejledning var lavet som en huskeliste til mig selv, men da det viste sig at der var andre der var interesseret i den, så har jeg lagt den ud til fri afbenyttelse på min hjemmeside www.kruse-slaegt.dk og den er nu opdateret - juli 2015.

Lisbeth Kruse Bjerregaard

Kort vejledning til lægdsruller.

Bilag 1:

Alder for optagelse i og sletning af lægdsruller

Gennem tiden har aldersgrænsen for hvornår man blev henholdsvis optaget i og slette af lægdsrullen skiftet.

Tabellen viser hvornår man blev optaget i lægdsrullen og hvornår man senest blev slettet.

År	Optagelse	Sletning
1788-1808	0 år	36 år
1808-1849	0 år	45 år
1849-1869	14/15 år (Det år, drengen blev konfirmeret)	38 år
1869-1912	17/18 år (Det år, den værnepligtige fyldte 18 år)	38 år
1912-	18 år	36 år

Slettet af rullen

Når en person blev slettet (afgik) fra rullen, blev det noteret i den rulle, hvor den værnepligtige senest var indført. Der findes ikke selvstændige ruller til dette formål.

En person slettes typisk af rullen, når han

- nåede ud over den værnepligtige alder
- flyttede
- blev erklæret uegnet til militærtjeneste
- blev fritaget af andre årsager
- eller døde

Sletning af rullen er typisk markeret med udstregning eller stempel såsom "slettet" eller "afsked.

Se også Dis-Odenses side om lægdsruller:

<http://www.laegdsruller.dk/index.php/ind-og-ud-af-rullen-hvornar>

Kort vejledning til lægdsruller.

Bilag 2:

Bogstaver i stedet for årstal

I lægdsrullerne anvender man bogstaver i stedet for at skrive årstallet.

Bogstaverne bliver genbrugt. For eksempel kan bogstavet Q stå for årene 1841, 1866, 1892, 1918 og 1944.

Indtil 1843 er et lægdsrulleår ikke det samme som et kalenderår.

Her kan du se hvordan bogstav og lægdsrulleår hænger sammen

A	1793	1803	1815	1826	1851	1877	1903	1929
B	1794	1804	1816	1827	1852	1878	1904	1930
C	1795	1805	1817	1828	1853	1879	1905	1931
D	1796	1806	1818	1829	1854	1880	1906	1932
E	1797	1808	1819	1830	1855	1881	1907	1933
F	1798	1809	1820	1831	1856	1882	1908	1934
G	1799	1810	1821	1832	1857	1883	1909	1935
H	1800	1811	1822	1833	1858	1884	1910	1936
J	1801	1812	1823	1834	1859	1885	1911	1937
K	1802	1813	1824	1835	1860	1886	1912	1938
L		1814	1825	1836	1861	1887	1913	1939
M				1837	1862	1888	1914	1940
N				1838	1863	1889	1915	1941
O				1839	1864	1890	1916	1942
P				1840	1865	1891	1917	1943
Q				1841	1866	1892	1918	1944
R				1842	1867	1893	1919	1945
S				1842	1868	1894	1920	1946
T				1843	1869	1895	1921	1947
U				1844	1870	1896	1922	1948
V				1845	1871	1897	1923	1949
X				1846	1872	1898	1924	1950
Y				1847	1873	1899	1925	
Z				1848	1874	1900	1926	
Æ				1849	1875	1901	1927	
Ø				1850	1876	1902	1928	